سەرۆکی پێشوی شارەوانی ئامەد

تورك گەلێکی ئەحمەقە

دیداری ئبراهیم عەلی و عەلی سدیق
فۆتۆ : ئیبراهیم

● کێشەی کورد لە کوردستانی باکوور (تورکیا) بەردەوام یەکێك بووە لەو کێشە هەنووکەییانەی دەوڵەتی تورکیا، بەرلەوەی کێشەیەك بووبێت بۆ دەوڵەتی تورکیا، دۆزێکی زیندوو بووە بۆ کوردو خاوەنی خەباتێکی دوورمەودا بووە لە مێژوودا، بەردەوام جووڵانەوە سیاسییەکان خەباتیان بە چەندین شێواز کردووە لەپێناو مافەکانیاندا، جارێك وەك مرۆڤێك پێویستە ئازادییان رەچاوبکرێت، جارێکیش وەك کوردو نەتەوەیەك کە مافەکانی دەستەبەربکرێن، (فەرەیدون یازار) کەسایەتییەکی سیاسی نێو جووڵانەوەی سیاسییە لە باکووری کوردستانو لە هەڵبژاردنی ساڵی (١٩٧٧) بووەتە سەرۆکی شارەوانیی شاری ئورفەو ئەندام بووە لەنێو زۆربەی پارتە سیاسییەکانو ئێستا سەرۆکی پلاتفۆرمی دیموکراتی فۆرمی کوردییە لە ئەنقەرە.

فەرەیدون یازار سەبارەت بە ئازادیی کوردەکانی باکووری کوردستان دەڵێت: بەپێی یاساو دەستووری تورکیا، یەك زمان هەیە؛ ئەویش زمانی تورکییە، لە شوێنە فەرمییەکانیش؛ تەنها زمانی تورکی بەکاردێت، نەك زمانی کوردی، بگرە غەیری زمانی تورکی هیچ زمانێکی تر لە تورکیا بەکارنایەت.

بەڵام وەك چۆن لە کوردستانی عێراق بە چەك رووبەڕووی رژێمی بەعس بوونەوەو بەرهەمی ئەو رووبەڕووبوونەوەیە ئەوەیە کە ئێستا لە دەستووری عێراقیدا نووسراوە دوو زمانی رەسمیی هەیە کە زمانی (کوردیو عەرەبی)یە، ئاواش پێویستە لە تورکیا خەبات بکرێت بۆ ئەوەی دەستووری تورکیا وەك زمانێکی رەسمیی بناسێت، چونکە گەلی تورك گەلێکی ئەحمەقە، ئەتاتورك دەڵێت یەك تورك بەرامبەر هەموو دنیایە، هەرچەندە ئەمە لە کاتێکدا لەنێو تورکدا زۆر کەسی رۆشنبیر هەیەو خاوەنهەڵوێستن.

یازار دەڵێت؛ لەنێو کوردەکانی باکووری کوردستاندا، بۆچوونی جیاواز هەیە، هەیانە کوردستانێکی ئازادو سەربەخۆی دەوێتو هەندێکی تریشیان کۆمارێکی سەربەخۆ، بەشێکی تریشیان وڵاتێکی دیموکراسی. لەم روانگەیەشەوە فەرەیدون یازار پێی باشە هەرێمی کوردستان زیاتر رۆڵ ببینێت لە چارەسەرکردنی کێشەی کورد لە تورکیا

"چونکە ئەمڕۆ لە هەموو جیهاندا کێشەکان بەیەك بەستراونەتەوە". لەبارەی هەڵویستی تورکیا لە کاتی دروستبوونی دەوڵەتێکی کوردی لە باشووری کوردستان، یازار ئاماژە بەوەدەکات "هەموو ئەو ترسەی کە تورکیا هەیەتی ئەوەیە دەوڵەتێکی کوردی دروست ببێت، چونکە ئەوکات حکومەتی کوردستان دەبێت هەوڵی ئازادکردنی پارچەکانی تری کوردستان بدات، گەورەترین پارچەی کوردستانیش لەژێر دەستی تورکیایە، بەمەش گرفتێکی گەورە بۆ تورکیا دروستدەبێت، چونکە ناوچە کوردییەکان لە تورکیا بەشێکی گرنگی تورکیا پێکدەهێنن و تورکیا پارچەیەکی گرنگی لێدەبێتەوە، ئەوکات نەتەوەکانی تریش لە تورکیا (عەرەب، ئەرمەنی، یەهودی و رۆمی) داوای مافی خۆیان دەکەن".

فەرەیدون یازار زیاتر لەمبارەیەوە دواو وتی: "سەیرە تورکیا داوای مافی تورکمانەکان دەکات لە کەرکوك، لە کاتێکدا خۆی مافی نەتەوەکانی خۆی نەداوە، هیچ کات لە سەردەمی رژێمی بەعس، تورکیا پشتگیریی لە تورکمانەکان نەکردووە، تەنانەت نەیانپرسیوە تورکمانەکان چییان لێهاتووە، چونکە عەرەب لە عێراقدا دەسەلاتی لەدەست بوو، بەلام ئێستا لە دوای ئازادکردنی عێراق کەرکوك کەوتووەتە ژێر دەستی کوردەکان، ئەوانیش هار بوون نەبادا کوردستان کەرکوك بگەڕێنێتەوە ژێر دەستی خۆی، ئەوکات بە هۆی بوونی نەوتێکی زۆر لە کەرکوك، دەتوانرێ حکومەتێکی بەهێزی کوردستانی دابمەزرێت و ئەم حکومەتەش لە چوار لاوە بە کورد دەورەدراوەو ئەم کوردانەش یارمەتیی حکومەتی کوردستان دەدەن".

لەبارەی کاریگەریی هەڵبژاردنی سەرۆك کۆماری تورکیا لە چارەسەرکردنی کێشەی کورد لە باکوور، یازار وتی: "نەخێر ئێستا دیار نییە کێ دەبێت بە سەرۆك کۆمار، نزیکترین کەس کە ببێت بە سەرۆك کۆمار (رەجەب تەیب ئەردۆگان)ە، هەرکەس ببێت بە سەرۆك کۆمار، ناتوانێت دەستکاریی دەستووری تورکیا بکات، لەگەڵ ئەوەشدا حیزبەکەی ئەردۆگان هەڵویستی بەرامبەر کێشەی کورد لە حیزبەکانی تر باشترەو ئەوان ئیسلامییەکی زۆر وشك نین، ئەردۆگان بەوە بەناوبانگەو ئەوەش جیایدەکاتەوە لە کەسانی تر کە زۆر لەژێر ئەمری دەوڵەتدا نییە، لە تورکیا هەموو حیزبەکانی تر زۆر لەژێر ئەمری دەوڵەتدان، ئەم لەژێر ئەمردانەبوونەی ئەردۆگان، وایکردووە کە زیاتر بەرەو سەرەوە بڕۆن و لەم رووەشەوە دەتوانن کاری باشتر بکەن. جارێکیان ئەردۆگان وتی کوردەکان کێشەیان هەیەو ئەم کێشەیەش؛ کێشەی منە، ئێمە چارەسەری ئەم کێشانە دەکەین، بەلام دەبینین ئێستا ئەو بێدەنگە، پێموایە ئەم بێدەنگییەشی بۆ ئەوەیە تا جارێکی تر هەڵبژاردن بباتەوەو دەنگی عەسکەرەکانی تورکیا بۆ خۆی مسۆگەربکات. ئەوەی لە مێشکی خۆی داناوە کە دەبێ ئەم مشکیلانە چارەسەر بکات، ئەمە کەی دەکرێت نازانم".

یازار پێیوایە "زیرەکی سیاسییەکانی کورد لەم کاتەدا زۆر رۆڵ دەبینێت، بمانەوێت و نەمانەوێت پارتی دادو گەشەپێدان لە حیزبەکانی تر زۆر باشترە بۆ ئەوەی قسەی لەگەڵ بکەین. تەنانەت ئەگەر ئەردۆگان ببێت بە سەرۆك کۆمار ئەوا بۆ کوردەکانی ئێرەش باشە، چونکە لە تورکیا ئیسلامییەکان زۆر لەژێر ئەمری دەوڵەت و سوپا نین، بەلام حیزبەکانی تر بەتەواوی لەژێر ئەمری سەربازییەکانن و ئەوان چی بڵێن، ئەوان ئەوە دەکەن، سەربازەکانیش بەهیچ شێوەیەك نایانەوێت کێشەی کورد چارەسەر ببێت، چونکە ئەوان بێکار دەبن، بەلام ئەردۆگان هەمیشە هەوڵی کەمکردنەوەی دەسەلاتی عەسکەرەکان دەدات. ئەردۆگان پیاوێکە حەز بە شەڕو ناخۆشی ناکات، بۆیە پێموایە ئەوکات لەگەڵ کوردەکان و حکومەتی کوردستانیش پەیوەندی دەبەستێت، ئەوەی ئێستا دەیبینین ئەمەیە، جا نازانم ئەگەر بوو بە سەرۆك کۆمار، ئەویش هەمان ترسی دەبێت لە سەربازەکان".

لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا، فەرەیدون یازار ئاماژە بەوە دەکات "بەهیچ شێوەیەك ناتوانرێت کوردەکانی تورکیا لەگەڵ کوردەکانی عێراقدا بەراوردبکرێن، بەتایبەت ئەگەر بێین حالەتی ئێستای کوردەکانی تورکیا بەراوردبکەین، لەگەڵ حالی کوردەکان لە پێش بەهاری ١٩٩١ لە عێراق، چونکە حالی کوردەکانی عێراق زۆر خراپتر بوو لە ئێستای کوردەکانی تورکیا. کوردەکان هەموو حەقێکی نیشتیمانییان هەیە لە تورکیا، من ئەگەر وەك هاوڵاتییەکی دانیشتووی تورکیا مامەڵەبکەم و لەپێناو کورددا خەبات نەکەم، ئەوا دەتوانم بیم بە سەرۆك کۆمار، دەتوانم بیم بە سەرۆکی پەرلەمان و پەرلەمانتار، یا وەزیر، چونکە تورکیا لە سوریاو ئێران و عێراقی پێشتر دیموکراسیترە، ئێستا ٨٠ پەرلەمانتاری کورد هەن و هیچ گرفتیان نییە".

لەبارەی کێشەی پەکەکەشەوە، یازار وتی: "ئەوانەی لەسەریان بسەپێت کە یارمەتی پەکەکە دەدەن، ئەوا گرفتی زۆریان بۆ دروستدەبێت، هەموو ئەوانەش کە یارمەتی پەکەکە دەدەن، فشاری زۆریان لەسەرە، پەکەکە زەمەنێکی زۆرە پەیدابووەو تورکیا دەیەوێت بە چەك پەکەکە لەناوببات، ئەمەش ناکرێت، لەلایەن زۆربەی کوردەکانی تورکیاشەوە پەکەکە پشتگیریی لێدەکرێت و زیاتر لە دوو ملیۆن کەسیان هەیە، بەم دواییەش سێ ملیۆن و دووسەد هەزار ئیمزا کۆکراوەتەوە لەپێناو ئازادکردنی ئۆجەلان".

سەبارەت بەوەی بۆچی ئەم کەسانەی کە ئیمزایان کردووە بۆ ئازادکردنی ئۆجەلان، نارژێنە سەر شەقامەکان، فەرەیدون یازار دەڵێت: "سێ ملیۆن ئینسان خۆنیشاندانی پێناکرێت و ئەمە مومکین نییە، ئەگەر بمانتوانیایە سێ ملیۆن کەس خۆنیشاندان بکەین، ئەوە کێشەکە چارەسەر دەبوو، هۆکارەکەشی ئەمەیە؛ ئەم سێ ملیۆن کەسە، هەریەکەو لە شوێنێکی تورکیایە، بۆیە ئەنجامدانی ئەم کارە ئاسان نییە".